

שאלות רב אחאי גאון וישלח בו רמ

דויה להם שמן להדליק בבית המקדש וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחו בדקו ולא מצאו שמן אלא פך אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול (לה) ולא היה בו להדליק אפי' יום אחד ונעשה להם גם והדליקו מטנו ששנה ימים לשנה אחרת קבעום ימים טובים בהלל ובהודאה ה"ר נר חנוכה מצות איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחר והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים ביום אחד מדליק שמנה מכאן ואילך פוחתין והולכין וב"ה אומרים ביום ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אמר עולא תרי אסוראי במערבא דבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבדא (ליתא לפנינו) חר אמר מעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין וחר אמר מעמא דב"ה כנגד ימים היוצאים (ליתא לפנינו) חר אמר מעמא דב"ש כנגד פרי החג וחר אמר מעמא דב"ה מעלין בקודש ולא מורידין:

דרשה רחנובה

שאלתא רמחייבין דבית ישראל למיקרא בפירא ולאגמורי באורייהא ולאפמורי כנביא יוסא בעניניה הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג

שאלת שלום

יכול להיות דגשאר שיעור שמן שיכול להדליק כליל שני אף בלתי שמוסיף עליו. ואשר על כן נראה מדנקטו בלשונם מוסיף עליו. להורות בזה דבחור כדי שיעורא כבתה וסתמא דאינשי דנותנים מתחלה כדי שיעור מזותו ולא יפסידו על חס העודף הילכך כשמדליקו כליל שני לריך להוסיף עליו: (לה) **ורא** היה בו להדליק אפילו יום אחד ונעשה להם גם והדליקו ממנו ח' ימים וכו': בחיבורי יש סדר למשנה ב' ב' דכלים מ"ב כחבתי כמה וכמה דברים בעריכות נר ומס' בארה פליאה אחת מא"א מ"ו הגאון יחיד בזמנו בכל החכמות זלוק"ל מה שחמה על המהרש"א בחולין. והארכתי במגילה ההיא בכמה ענינים על הראשונים ועל האחרונים בדבר טוב והיו הדברים האלו לשעשועי בכמה בתי מדרשות כהיום הזה נחחדש אללי את אשר נעלמה הי'. בראותי נוסחא חדשה שהביא רב אחאי נפשי חדאי במ"ש ולא היה בו להדליק אפילו יום אחד ונעשה להם גם וכו' כלומר דאפי' ביום ראשון נעשה להם גם שהרי לא הי' בו להדליק אפי' יום אחד ויסולק בזה השאלה ששאלו הרבה מהמפרשים וכן הב"י ז"ל בס' תרע"א דמ"ט קבעו שמנה ימים והיה די בשבעה ימים. והנה כפי הנוסחא דאיתא לפנינו (בשבת כ"א:) ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד וכו'. ודאי ששאלו

כבתה ונשאר שמן צנר וכו' ובשלמא אם איירי אחר כדי שיעורו חילטרכו להו לומר ונשאר שמן צנר. אבל אם לא איירי אלא בתוך זמן שיעורו. קשה למה להו למכתב ונשאר שמן צנר. הלא ודאי הכי הוא דבענין אחר לא אפשר שהרי כבתה בתוך שיעורו ואם כן שמן שנתן בו מתחילה כדי שיעור להיכן זול. ובהחלט העודף נשאר בעין. ודי בזה להמשיך בהתנלות כוונת הר"ן. אכן לפי שהעתיק הר"ש את דברי השאלתו (שזכרתי למעלה) נר חנוכה שהותיר בו שמן וכו'. וגם כפי ליטא שכתב העור שהעתיקתי למעלה. אין שום ראיה מוכרחת דגאונים איירי אחר כדי שיעורו. אלא שפיר גוכל לומר דגם הגאונים ס"ל כר"ף גלא איירו הגאונים אלא בתוך כדי שיעורו וכמ"ש הב"י. ולכאורה יש ידים מוכיחות לזה ממ"ש הגאונים מוסיף עליו יום שני ומדליקו ואם הותיר ליום שני מוסיף עליו. ובשלמא אם איירי שכבתה בתוך כדי שיעור דוקא (דלאחר כדי שיעורו מותר להסתפק מהשמן) וא"כ נחסר מכדי שיעורא שנתן מתחילה להגר והילכך כליל שני מוסיף עליו דוקא דאי לאו דמוסיף עליו לא הוי בשמן זה כוונתו כדי שיעור להדליק כמזותו כליל שני אבל אי איירי שנותר מן השמן אחר כדי שיעורא ואם כן ע"כ דנתן מתחלה שמן מרובה להגר ומעטה